

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційне дослідження Куртевої Карини Русланівни
«Хореографічна культура Прикарпаття: інтерпретація народного танцю
в контексті художньої вистави»,
представленого на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 034 «Культурологія»

Нині мистецький й глядацький інтерес до традиційної культури України та її регіонів обумовлюється вимогою сьогодення до самоствердження національної ідентичності. Звернення митців до національного культурного коду, створення нових синтетичних форм мистецького продукту, розширення жанрового спектру, відродження художньої спадщини – все це провокує зростання дослідницького інтересу до питання ретрансляції української традиції. Звернення дисертантки до вивчення вельми актуальної проблеми інтерпретації народного танцю Прикарпаття виправдовується значною збереженістю етнонаціонального різноманіття в регіоні, цікавістю та складністю формування мистецької традиції. Відродження фольклорної традиції Прикарпаття у творчості сучасників підкреслює вчасність й актуальність дисертаційного дослідження.

З огляду на вищезазначене, вкажемо, що дисертаційне дослідження Куртевої Карини Русланівни є доволі вдалою новітньою розвідкою в царині вітчизняної культурологічної науки, що розкриває особливості впровадження й функціонування народного танцю в художній площині вистави. Адже авторка вперше:

- здійснює глибокий ретроспективний аналіз впровадження народного танцю в структуру художньої вистави: від обрядово-ритуальної дії до сучасності;
- формулює тенденції інтерпретації народного танцю в різних сценічних жанрах та формах;

- вводить в науковий обіг концепт «етно-дансікл»;
- окреслює характеристики сучасного національного культурного продукту;
- виокремлює принципи адаптації народно-сценічного танцю у драматичних виставах.

При цьому новизну дисертації К. Р. Куртевої визначають саме результати ретельно проведеного нею критичного аналізу друкованих джерел та узагальнення теоретичних й практичних підходів.

Позитивним є той факт, що викладені положення та рекомендації в дисертації К.Р. Куртевої відзначаються належною як для багатоаспектного дослідження достовірністю. Разом з тим детальне ознайомлення з текстом представленої дисертації дає підстави стверджувати, що підхід дисертанта до концептуалізації поняття «етно-дансікл» відзначається фундаментальністю та ґрунтовністю. Позитивно, що дана дисертація має логічну структуру, яка дозволяє розкрити поставлені дослідницькі завдання і досягти поставленої мети. Слід також відзначити доволі чітку обґрунтованість понятійно-категоріального апарату представленої дисертації.

У історіографічному **першому розділі** *«Мистецько-культурологічні основи дослідження функціонування прикарпатського народно-сценічного танцю у структурі вистав»* дисертантка, розвиваючи критичні підходи, вправно здійснює огляд літератури з досліджуваної теми, а саме: наукових статей, навчальних посібників, монографій вітчизняних і закордонних дослідників, з'ясовує стан наукової розробленості проблеми. К.Р. Куртева демонструє добру обізнаність з доробком дослідників, які прямо чи опосередковано зверталися до тематики, що її цікавить й не лише піддає аналітичному аналізу наукові праці вітчизняних і закордонних дослідників, а й робить ґрунтовні висновки. Показово, що авторка презентує власну класифікацію джерельної бази [С. 36], що дозволило їй: «комплексно дослідити таке багатоаспектне культурне явище як народний танець Прикарпаття та його трансформацію у різних формах вистав, сформулювати

належні висновки відповідно до поставлених завдань, систематизувати отримані знання та чітко виділити з них концептуально нові положення, що сформували новизну даної наукової роботи та забезпечили її актуальність» [С. 37].

В цьому ж розділі Куртева К. Р. розкриває методологічну базу дослідження. Разом з тим широке застосування категоріально-понятійного апарату у наступних розділах роботи, органічне поєднання теоретичних положень і сучасних культурних практик в галузі хореографічного мистецтва дозволило дисертантці уникнути описовості і провести науковий аналіз на належному академічному рівні, створивши оригінальну дослідницьку модель, на яку можуть орієнтуватись інші науковці. Тоді як спектр використаних підходів та методів свідчить про глибокі знання здобувачкою основ наукової діяльності, підкреслює культурологічну спрямованість дисертаційного дослідження та його відповідність паспорту спеціальності.

Відродно констатувати, що проведений дисертанткою аналіз термінологічної бази дає їй можливість сформулювати новітній науковий концепт «етно-дансікл», що позначає танцювальне шоу, музичною основою якого постає стилізована народна музика, а осучаснений танцювальний фольклор виступає ключовим виразним компонентом [С. 60].

У **другому розділі** *«Адаптації народно-сценічного танцю Прикарпаття у народній та сценічній виставі в історичній динаміці: соціокультурні чинники»* дисертантка досліджує соціокультурні чинники, що сприяли використанню фольклорного, а згодом і народно-сценічного танцю в якості повноцінного компонента вистави, визначає народний танець Прикарпаття як атрибутивний елемент українського професійного театру, простежує трансформацію народно-сценічної хореографічної культури Прикарпаття у сучасному мистецтві (XX-XXI ст.). Куртева К. Р. глибоко аналізує функції народного танцю в структурі обряду, відповідно до етнокультурної приналежності; майстерно визначає історичні аспекти вживання народного танцю у виставах ярмаркових й шкільних театрів; чітко

окреслює соціокультурні чинники появи народного танцю у виставах театру корифеїв. Виявляючи концептуальні підходи, авторка доходить висновку, що: «складні історичні та політичні події в житті мешканців Прикарпаття не раз змушували звертатись до народного танцю як засобу реалізації соціокультурних функцій. Багаторазово у різні періоди народний танець в контексті вистави використовувався саме як засіб національної ідентифікації» [С. 109].

Третій розділ дисертації *«Прикарпатський народно-сценічний танець у художній виставі: реалії і перспективи розвитку»* авторка присвячує комплексному контент-аналізу драматичних, музично-драматичних, балетних та інших сучасних форм вистави; обґрунтуванню народно-сценічного танцю як складової драматичної вистави; виявленню ознак стилізації прикарпатського народно-сценічного танцю у балетній виставі; розкриттю образно-естетичної природи народно-сценічного танцю Прикарпаття, визначенню його сюжетної основи як підґрунтя сучасного сценічного мистецтва. Крім того, у контексті заявленої здобувачкою проблематики у даному розділі аналізуються роботи Г. Хоткевича, М. Садовського, Г. Юри, Ф. Стригуна, Д. Богомазова. Показаво, що задля поставленої мети і реалізації окреслених завдань дисертації Куртєва К. Р. заглиблюється у деталі балетмейстерської роботи Я. Чуперчука, В. Петрика, В. Верховинця, сучасників Д. Лека, Д. Фридинського, С. Мельник, О. Семьошкіної, Н. Федіної та інших.

Примітно, що у даному розділі також представлено аналіз особливостей інтерпретації народного танцю в структурі балетної вистави. Авторка звертає увагу на вистави «Хустка Довбуша» (балетмейстер – М. Трегубов), «Сойчине крило» (балетмейстерська редакція М Трегубова, Г. Ковтуна), «Тіні забутих предків» (балетмейстерські редакції Т. Рамонової, Н. Скорульської, В. Федотова, А. Шошина). Дисертантка впевнено висловлює переконання, що в межах національної балетної вистави сформувались принципи й засоби обробки та репрезентації гуцульського народного танцю.

Робота Куртевої К.Р., беззаперечно, має велике практичне значення для вдосконалення та розвитку подальших наукових розвідок хореографічної культури, адже її положення і висновки можуть бути використані з метою систематизації та удосконалення понять і категорій в рамках тематики дослідження, а крім того можуть складати основу для експертних культурологічно-мистецьких висновків у площині дослідження культурно-мистецьких процесів в сучасній Україні, зокрема, культурологічних аспектів розвитку хореографічної культури Прикарпаття.

Висновки дисертаційного дослідження (с. 160–164), здійснені авторкою в процесі роботи над дисертацією, відповідають меті й завданням дослідження, є аргументованими та виваженими, містять основні наукові результати дослідження. Високо оцінюючи дисертаційне дослідження К.Р.Куртевої, вважаємо за потрібне висловити деякі зауваження та побажання, що стосуються викладеного матеріалу та аналізу проблематики:

1. У дослідженні дисертантка, ведучи мову про інтерпретацію танцю в художній виставі, використовує терміни «народний танець» та «народно-сценічний танець». То ж бажано було би висвітлити, який саме вид хореографічного мистецтва інтерпретується у виставах і чи важливо розуміння й врахування цього аспекту під час роботи балетмейстера над виставою?

2. У підрозділі 2.2. «Народний танець Прикарпаття як атрибутивний елемент українського професійного театру» дисертантка аналізує вплив ярмаркової та шкільної драми на процес професіоналізації народного танцю, однак не надає при цьому безпосередніх зразків використання цих танців у виставах.

3. На нашу думку, дещо необґрунтованим виглядає поява критеріїв створення сучасного національного культурного продукту, які дисертантка формулює у третьому розділі дослідження.

Висловлені зауваження не знижують наукової цінності даного дисертаційного дослідження, вони є, скоріше, порадами для відкриття нових

горизонтів подальшої наукової роботи. Зміст дисертації свідчить, що виконане дослідження має достатньо високий теоретичний, методологічний та практичний рівень, послідовне та логічне представлення матеріалу, необхідну повноту розкриття теми. Завдання, які ставилися в роботі з успіхом виконані дисертанткою, що дає право стверджувати, що дисертація **Куртевої Карини Русланівни** «Хореографічна культура Прикарпаття: інтерпретація народного танцю в контексті художньої вистави» є оригінальною науковою працею, відповідає спеціальності 034 Культурологія та вимогам «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 034 Культурологія.

Офіційний опонент:

доктор мистецтвознавства, доцент,
професор кафедри режисури та
акторської майстерності імені народної
артистки України Лариси Хоролець,
Національної академії керівних кадрів
культури і мистецтв

